

Obavijest

Balkan Mosaic Young Researchers Network: Western Balkans after the Bucharest Summit, Key Challenges and the Way Ahead

Šipan, 18-22. kolovoza 2008.

Central and South East Europe Security Forum (CSEESF) poznat kao Balkan Mozaik osnovan je u Rimu 2. prosinca 2004. godine na glavnoj skupštini Atlantic Treaty Associationa (ATA). CSEESF je potekao od inicijative NATO informativnog centra u Sofiji, Euro-Atlantske obrazovne inicijative, CASA NATO iz Rumunjske i Euro-Atlantskog vijeća Makedonije u suradnji sa Atlantic Treaty Association te uz potporu ministarstava vanjskih poslova Kraljevina Danske i Norveške. Forum ima tri glavna cilja: uspostavljanje snažne mreže nevladinih organizacija u regiji, uspostavljanje mreže mladih lidera i poticanje institucionalne kooperacije istraživačkih instituta. Četvrti element se odnosi na podizanje javne svijesti u regiji kroz snažno medijsko djelovanje. Na prvom sastanku u Sofiji definirani su prioriteti za Zapadni Balkan. Jezgra organizacija koje sudjeluju u radu Balkan Mozaika nalazi se unutar država regije (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Crna gora, Rumunjska, Srbija i Kosovo).

2006. godine skupina stručnjaka i predstavnika civilnog društva započela je rad na dokumentima nacionalne sigurnosti. "Regionalna sigurnosna strategija" koja je objelodanjena uz koordinaciju dr. Liviu Muresana iz fundacije EURISC predstavlja ideju da nacije moraju uzeti u obzir interese susjednih zemalja kako bi osnažile vlastitu poziciju. Strategija je nastala kao rezultat niza sastanaka o stabilnosti i sigurnosti u jugoistočnoj Europi na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Stvaranje mreže Balkan Mozaik važan je element u postizanju stabilnosti, sigurnog okruženja i demokratskih standarda na Balkanu.

"Zapadni Balkan nakon summita u Bukureštu"; "Ključni izazovi i put naprijed" bila je tema zadnje konferencije Balkan Mozaika koja se održala na prekrasnom otoku Šipanu, u sklopu međunarodne ljetne škole, od 18. do 22. kolovoza, 2008. godine. Konferenciju su organizirali Atlantic Treaty Association, Atlantsko vijeće Hrvatske, Norveške i Danske u suradnji sa ministarstvom vanjskih poslova Kraljevine Norveške. Na konferenciji je uz vrsne predavače i stručnjake sudjelovalo i 25 mladih istraživača i znanstvenika iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Kosova, Bugarske, Rumunjske, Danske, Norveške i Hrvatske. Najvažniji zaključci koji su proizašli iz četverodnevne rasprave, mogu se sadržati u sljedećem:

Proteklo desetljeće jugoistok Europe bio je najnestabilniji dio europskog kontinenta. Prožet ratovima, etničkim sukobima raznih intenziteta, te su-

očen sa organiziranim kriminalom i proliferacijom oružja predstavljao je velik problem za Europu kao i cjelokupnu međunarodnu zajednicu.

Prisustvom međunarodnih snaga i znatnim angažmanom međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, te na Kosovu i Makedoniji, smanjena je mogućnost izbijanja otvorenih sukoba većeg intenziteta, međutim i dalje ostaje problem međunarodnog organiziranog kriminala i korupcije koji je rak rana svih zemalja na prostoru jugoistoka Europe. Razloge za to, pored nedostatka finansijskih sredstava, treba tražiti u nedovoljnoj osviještenosti društva ali i u nedostatku političke volje pojedinih elita, i svih onih na istaknutim pozicijama moći.

Prisutnost multinacionalnih snaga i NATO saveza u regiji već je promijenila sigurnosnu klimu na bolje. Aktivnosti koje se provode kroz Partnerstvo za mir (PfP) i Membership Action Plan (MAP) mijenjaju dinamiku sigurnosnih koncepata u regiji. Ulazak Hrvatske i Albanije u NATO savez, u travnju ove godine, popraviti će sigurnosnu situaciju te imati pozitivan učinak na sve zemlje u regiji.

Terorizam predstavlja ne samo regionalnu opasnost već i globalnu. U skladu s time, kako bi regija doprinijela borbi protiv terorizma potrebno je da stimulira i ojača daljnju regionalnu suradnju i otvoreni dijalog sa svim zemljama, posebno na području sigurnosti i prekograničnih pitanja. Potrebno je također da države stvore adekvatan institucionalni okvir za rješavanje sigurnosnih problema.

Organizirani kriminal, ilegalne migracije, korupcija u institucijama moći, pranje novca, slaba politička kultura, te nepostojanje vladavine prava i loše upravljanje, široko su rasprostranjeni regijom. Sve to negativno utječe na sveukupnu političku i gospodarsku situaciju, te time i na povećanje nestabilnosti.

Proliferacija oružja širom regije potiče organizirani kriminal i trgovinu narkoticima, što utječe na stabilnost i sigurnost u cijeloj regiji. Postojao je veliki broj teškog i lakog naoružanja (većinom iz vojnih skladišta bivše Jugoslavije), koje je svoje mjesto našlo u rukama kriminalnih organizacija. Kriminalne organizacije su prodajom toga naoružanja stekle ekstra profite koje su ulagali uglavnom u legalne poslove te izgradnju i prodaju nekretnina. Na taj način prali su novac. U tom pogledu kontrola oružja je ključan element u stabilizaciji regije.

Efikasna granična kontrola i stvarna sigurnost granica ključni su za regiju kao i za cijelu Europu. To je bitan element u procesu Stabilizacije i Pridruživanja (SAP), koji vodi zemlje u regiji prema Europskim integracijama. Naravno, postizanjem glavnih ciljeva povezanih sa upravljanjem granica i sigurnosti moraju biti stavljeni u širi kontekst borbe protiv organiziranog kriminala, terorizma, trgovine ljudima, korupcije, ilegalne trgovine opijata i oružja. Granice su zato ogledala unutarnjih i vanjskih sigurnosnih prijetnji.

Regionalna suradnja ključna je za poboljšanje i njegovanje odnosa između različitih etničkih skupina u regiji, te je na taj način, doprinos političkom ra-

zumijevanju, ekonomskom razvoju i posljedično naravno sigurnosti i stabilnosti.

Nedostatan ekonomski razvoj i pritjecaj inozemnih direktnih ulaganja (FDI) dovodi do porasta nezaposlenosti i nezadovoljstva među građanima, što stvara plodno tlo za razvoj nacionalizma i svih oblika ekstremizma. Društveni i ekonomski održivi razvoj, te smanjenje nejednakosti u razvoju unutar regije i između pojedinih zemalja u regiji, preduvjet je za integraciju u Europsku uniju.

Sve vlade zemalja u regiji moraju osmisliti prikladne ekonomske politike, koje će poticati razvoj malih i srednjih poduzeća (SME) i poboljšati sveopću poslovnu klimu, jer to je temelj uspješnog gospodarstva, i temelj svih država Zapadnog Balkana.

Zemlje u regiji također bi trebale raditi na osnivanju inicijativa suradnje u privatnom sektoru, posebno na području energetike, trgovine i transporta, kako bi što više učvrstile međusobne ekonomske veze.

Slabe financijske institucije predstavljaju veliku prepreku i opasnost za političku i ekonomsku stabilnost diljem regije. Zato je potrebno osnovati jake i funkcionalne financijske institucije predvođene stručnjacima, koje bi omogućile pranje novca i sve ostale ilegalne radnje.

Visoke cijene nafte na globalnim tržištima direktno utječu na rast cijena hrane. U regijama koje su još uvijek u tranziciji, kao što je Zapadni Balkan, takve situacije mogu dovesti do rasta nezadovoljstva među građanima, te samim time prouzročiti trajnu nestabilnost. Potrebno je da države budu sposobne odgovoriti i na takve izazove.

Obrazovni sistem treba reformirati i postaviti u skladu sa principima Bolonjske deklaracije i europskih standarda, jer on je najodgovorniji za uspješan ekonomski razvoj.

Nužno je da vlade u regiji podupiru razvoj jakog civilnog društva i povećaju ulogu masovnih medija, jer to je pravi dokaz zrelosti zemlje i demokracije. Civilno društvo i masovni mediji kontrola su vlasti a samim time i važan čimbenik u procesu donošenja odluka. To pozitivno utječe na demokratizaciju društva, vladavinu prava, i poštivanje ljudskih prava.

Sastavni dio napora za ostvarivanje održivog mira i stabilnosti, uključuje i smanjenje štetnih plinova i zagađivanja okoliša na ključnim mjestima u regiji. Sve zemlje regije moraju se zato uključiti u izradu zajedničkih inicijativa i programa sa ciljem zaštite prirode i okoliša.

Sve spomenuto vodi samo do jednog zaključka. Dobri odnosi i suradnja između zemalja, organizacija, institucija i ljudi mogu učiniti ovu regiju sigurnijom za njene građane. Postojanje mreže mladih istraživača odličan je početak pozitivnih promjena u našim društvima, koje će jugoistok Europe učiniti sigurnijim i stabilnijim.

Koncept Balkan Mozaika jasno prikazuje napredak regije u približavanju euroatlantskim organizacijama. Ovaj koncept nije bio samo uspješan u smislu pridonošenja sveopćoj promjeni javnog mijenja u jugoistočnoj Europi već i na mnoge druge načine. Važni rezultati koje je vrijedno spomenuti su prije

svega, podizanje interesa i razine svijesti, kako medija, tako i građana, o pitanjima vezanim za NATO, te koristima i odgovornostima koje slijede iz njegova članstva. Ovaj je koncept također pomogao u stvaranju pozitivnog javnog mijenja u korist euroatlantskih vrijednosti. Ono što je najvažnije, je prenošenje znanja temeljeno na iskustvu između zemalja članica i onih čiji je cilj priključenje euroatlantskim organizacijama, a sve u svrhu ispunjavanja kriterija za što skorije članstvo.

Nadalje, postavlja se pitanje; kako prenijeti stečeno znanje i iskustvo u našim vlastitim zemljama? Odgovor je zasigurno u daljnjim aktivnostima na državnoj i lokalnoj razini, temeljenim na iskustvima proizašlim iz Balkan Mozaik mreže. Također, publiciranje knjiga, članaka, zbornika, te njihovo distribuiranje u javnosti i medijima, u svim zemljama, od velikog je značaja. Najvažniji način širenja i prenošenja znanja i iskustva je u stvaranju baze podataka svih dosadašnjih sudionika Balkan Mozaika (na primjer, u ATA tajništvu) kako bi mladi istraživači i znanstvenici nastavili suradnju i ostali u kontaktu. Koncept Balkan Mozaika treba nastaviti okupljati mlade ljude i stručnjake koji su zainteresirani za područje sigurnosti i međunarodnih odnosa, te isto tako i voljni donijeti pozitivne promjene. Naravno ništa nije moguće učiniti bez pomoći brojnih institucija i ljudi koji podupiru ovaj projekt od početka. Vjerujemo da će možda u skoroj budućnosti biti prilika organizirati konferenciju koja bi okupila sve ljude koji su sudjelovali na projektu Balkan Mozaika. Takav događaj zasigurno bi pokazao da postoji velika grupa mladih ljudi koji brinu za budućnost naših država, i koji dijele uvjerenja da je samo međusobno razumijevanje, poštovanje i suradnja, jedini i pravi put ka napretku i boljitku svih građana.

Domagoj Koren i Alan Kečkeš